

LÄRARHANDLEDNING TILL
ASKUNGEN

OM LÄRAR- HANDLEDNINGEN

DENNA LÄRARHANDLEDNING KAN du se som en inspirationskälla till ett fördjupande efterarbete i klassrummet. Du som lärare känner eleverna bäst och kan förhålla dig fritt till handledningens innehåll och övningar samt anpassa dem efter elevernas intressen och behov. Utöver information om Operahuset och föreställningen består lärarhandledningen av en kort uppvärmningsövning, en metod för eftersamtal samt tematiska övningar och diskussionsfrågor knutna till föreställningen *Askungen*. Övningarna kan göras individuellt, i större eller mindre grupper och kan knytas till ett flertal skolämnen.

Alla förstår och upplever scenkonst på sitt sätt. Vi har alla olika erfarenheter med oss som färgar av sig på vår upplevelse av en föreställning, och det finns inga reflektioner som är rätt eller fel – alla har vi rätt till vår egen tolkning! Scenkonstupplevelsen är dock inte enbart subjektiv utan även kollektiv. Ni som publik är publik tillsammans, och dessutom är både ni och föreställningen en del av vårt gemensamma samhälle. Ett efterarbete i klassrummet kan bidra till ett utbyte av perspektiv och en fördjupad förståelse av både den individuella och den kollektiva upplevelsen. Arbetet kan väcka nya frågor och funderingar hos både elever och lärare, och förhoppningsvis kan lärarhandledningen ge stöd och inspiration i detta.

Mycket nöje!

UNGA OPERAN

OM FÖRESTÄLLNINGEN

PIM ÄR POPULÄR, men undrar om någon kan bli kär i honom för den han verkligen är. Ask hålls utanför och känner sig värdelös på alla sätt och vis. Hur ska det kunna uppstå förälskelse här, i denna utseendefixerade värld? En god fe kommer med råd och uppmaningar. Hon får Pim att byta roll med tontiga Dan och allt vänds upp och ner. Det blir disco och nåt med en sko – men blir det kärlek?

Rossinis opera *Askungen* har bearbetats och omtolkats för en samtida ung publik. I Unga Operans version blandas sång och dans i en fartfylld fars om kampen mellan det ytliga och det inre – och om att kunna känna att man duger som den man är.

INFÖR BESÖKET PÅ OPERAN

*Vi på Kungliga Operan önskar er alla bästa möjliga scenkonstupplevelse som möjligt.
Här kommer därför lite information som vi tycker kan vara bra att ha med sig
inför ett besök hos oss.*

FÖRBEREDELSE

BERÄTTA GÄRNA FÖR eleverna i god tid att ni ska komma till oss och ta del av operaföreställningen *Askungen*. Förklara till exempel hur ni kommer ta er till Operan och hur länge ni ska vara här. Berätta också lite om föreställningen ni ska se! Ni kan också bekanta er med operagenren genom att lyssna på inspelad musik från Operans Spotify-profil eller se ett avsnitt av vår webbserie *Det magiska huset*. Du som lärare kan också läsa *Med spetsade öron*, vår handledning om att ta del av opera och balett, barn och vuxna tillsammans. På så sätt är ni alla bättre förberedda på vad som ska hända. Se *Tips & länkar* nedan.

TID OCH PLATS

KUNGLIGA OPERAN LIGGER vid Kungsträdgården. Hit går tunnelbanans blå linje (hållplats Kungsträdgården) och flera busslinjer. Från Centralstationen tar det ungefär tio minuter att promenera. Föreställningen *Askungen* spelas på scenen Rotundan, med ingång från Jakobs Torg. Dörrarna till Operan öppnar 20 minuter innan föreställningen. Kom gärna i god tid så ni hinner hänga av er och kanske gå på toaletten i lugn och ro. Observera att man inte blir insläppt i salongen om man kommer för sent! Föreställningen är cirka 50 minuter lång och spelas utan paus.

MAT, DRYCK OCH TELEFONER

I SAMBAND MED föreställningar på scenen Rotundan har Operans caféer inte öppet, men det går givetvis bra att ta med sig egen frukt eller liknande. Ibland kan vi erbjuda plats att äta medhavd matsäck hos oss. Hör av er i god tid till unga@operan.se om ni vill äta hos oss. Vi har begränsad plats och kan tyvärr inte garantera att det finns rum för alla. Det finns inte möjlighet att värma mat. Vi vill påminna er om att det inte är tillåtet att ta med mat eller dryck in i salongen! Mobiler och annan elektronisk utrustning som kan orsaka störningar ska vara avstängda under föreställningen. Det är inte tillåtet att filma eller fotografera under föreställningen, men detta går bra att göra under applåderarna.

LÄRARENS ROLL

HOS OSS ÄR även du som lärare publik. Vi är måna om din upplevelse och vill påminna om att din nyfikenhet och lust smittar av sig på eleverna. Vi förstår att du har ett stort ansvar, men vi hoppas att även du får möjlighet att fokusera på föreställningen. Fråga gärna publikvärdarna på plats om det är något du eller ni som klass undrar. De vet det mesta om Operahuset och föreställningen!

EFTER ERT BESÖK

UPPVÄRMNING: MINNESRUNDA

NÄR NI ÄR tillbaka i klassrummet och ska påbörja efterarbetet uppmuntrar vi er att göra en kort uppvärmningsövning innan ni sätter i gång. Det bidrar till att skapa ett tillåtande rum och är ett bra sätt att få i gång både kropp och minne.

Be varje elev skriva ner sitt starkaste minne från föreställningen. Det kan vara kort eller långt, en liten detalj eller en större händelse – något om gjort intryck på dem! Begränsa gärna tiden och uppmuntra eleverna att ta det första de kommer på. Gå därefter ett varv och låt varje elev dela med sig av sitt minne.

EFTERSAMTAL: BESKRIVA, TOLKA, ASSOCIERA

INFÖR ETT FÖRDJUPANDE eftersamtal om föreställningen och era upplevelser är det viktigt att påminna eleverna om att alla är fria att göra sina egna tolkningar. Bejaka det eleverna har tagit fasta på och använd deras nyfikenhet som inspiration i det vidare arbetet.

Ett bra sätt att påbörja ett samtal är genom att först *beskriva* så objektivt som möjligt vad ni har varit med om genom frågor som: Hur såg scenrummet ut? Vilka saker såg ni på scenen? Vilka färger var det på ljuset? Hur lät musiken? Hur såg sångarna och dansarna ut? Vad gjorde de, vad sjöng de och hur rörde de sig?

Sedan kan ni börja *tolka* det som utspelade sig under föreställningen. Kom ihåg – det finns inga rätt eller fel! Vad handlade föreställningen om och vilka teman berördes? Vilka var de olika karaktärerna i berättelsen och varför gjorde de som de gjorde? I vilken sorts värld och i vilka rum, utspelade sig berättelsen? Vad tror ni föreställningen vill berätta?

Slutligen kan samtalet bli mer *associativt* och personligt. Vilka frågor eller känslor väcker föreställningen hos dig? Får den dig att tänka på något speciellt? Fanns det delar av föreställningen du kände igen dig i? I så fall vilka och på vilket sätt? Vad kommer du minnas mest av föreställningen?

TEMA: IDENTITETER UTANPÅ OCH INUTI

SAMTALA: ATT VARA INNE ELLER UTE

FÖRESTÄLLNINGEN KRETSAR KRING sociala hierarkier och hur status och grupptillhörighet förhandlas. Några är inne, andra ute. Några är populära och coola, andra är töntar – påstås det.

SAMTALA I HELKLASS:

- Hur och varför skapas sociala hierarkier i grupper?
- Vad avgör om en person ses som populär eller inte? Vilka exempel dyker upp i föreställningen? Håller ni med om att de är viktiga?
- Är det viktigt att vara populär? Varför eller varför inte?
- Hur hänger popularitet ihop med ens självkänsla?

DISKUTERA: ROLLER

PIM OCH DAN byter roller. Den töntiga klär ut sig till den populära och tvärtom, allting som del av ett experiment som kretsar kring att undersöka om någon kan bli kär i den man verkligen är. Men är man någonsin inte en roll?

DISKUTERA I MINDRE GRUPPER.

GÖR GÄRNA EN TANKEKARTA:

- Vad betyder det att man har en viss roll i sociala sammanhang, och vilka roller kan man ha? T.ex. ansvarstagande, cool, rolig eller bossig?
- Är sociala roller något man får av andra eller skapar man dem själva, eller både och?
- Hur mycket har roller att göra med hur man ser ut och klär sig?
- På vilket på sätt hänger ens yttre ihop med ens inre?
- Vad betyder det att snygga till sig? På vilka sätt kan man göra det, och varför gör man det?
- Ge några exempel på när karaktärerna i föreställningen snyggade till sig! Hur och varför gjorde de det, och fick det några effekter?

MÅLA: SPEGELBILD

”Alla som tittar sig i spegeln ser bara en tönt” sjunger de i föreställningen. Man känner sig värdelös, ”som du, som jag”, förklarar Fen. Det är inte lätt att avgöra om en spegelbild är sann eller falsk. Kan det möjligen bero vem som speglar sig och vad denna person hoppas få se?

Ta fram målarfärg, penslar och papper.

Be varje elev måla två spegelbilder av sig själva. Den ena ska vara en så ärlig bild som möjligt. Fundera gärna på om både ens inre och yttre syns i en spegelbild, och i så fall på vilket sätt det syns! Den andra spegelbilden ska vara så falsk som möjlig. Kom ihåg att falskhet kan vara både positiv och negativ – kanske ser man en gudomligt vacker hjältinna, eller så ser man en ynkelig och smutsig råtta!

När klassen målat klart sina spegelbilder kan ni hänga upp dem i rummet och ha vernissage. Låt de som vill presentera sina bilder och reflektera gärna tillsammans kring utmaningarna med att tolka sin egen spegelbild.

TEMA: SCENISKT BERÄTTANDE

GESTALTA: KARAKTÄRER OCH KROPPSSPRÅK

I UNGA OPERANS *Askungen* möter vi karaktärerna Ask, Pim, Dan, Clo, Tis och Fen. Föreställningen börjar med en slags catwalk där karaktärerna kommer in på scen och presenterar sig själva med en pose. Redan här, innan någon talar eller sjunger, får publiken en första inblick i vilka karaktärerna är genom sångarnas och dansarnas fysiska gestaltning.

Börja med att kort samtala om de olika karaktärerna i föreställningen. Vilka var de och hur rörde de sig? Var det något som var speciellt med dem?

Gör sedan plats i rummet så att ni kan röra er fritt. Ta inspiration från föreställningens scenrum och skapa en spelplats där man kan ta sig runt och in och ut på scen.

Dela in klassen i två grupper. Ena gruppen är publik, den andra skådespelare.

Skådespelargruppen ska nu två och två gå in på scen som en av karaktärerna från föreställningen, göra en pose, och gå ut. Nästa par kommer in och poserar, och så fortsätter ni tills alla har varit på scen som minst tre olika karaktärer. Ta gärna inspiration från sättet föreställningen började på. Du som lärare kan välja att dela ut karaktärer till eleverna, eller så väljer de själva. Gör gärna detta med ett visst tempo så att själva "catwalken" flyter på utan uppehåll.

Efter en stund byter grupperna plats med varandra så publikgruppen blir skådespelare och tvärtom.

FUNDERA: HUMOR PÅ SCENEN OCH I MUSIKEN

ROSSINIS OPERA PRÄGLAS av humor, något som Örjan Andersson tar fasta på i sin iscensättning för Unga Operan. Men hur skapas egentligen humor genom musik och scenisk gestaltning?

Dela in klassen i mindre grupper.

Be grupperna fundera över hur humor skapas på scenen och i musiken. Tänk tillbaka på föreställningen och kom gärna med konkreta exempel på komiska inslag: Fanns det exempel när sången och musiken var komisk – när och på vilket sätt? Hur skapade sångare, dansare och skådespelare komik på scenen? Kom humorn till uttryck genom exempelvis kroppens rörelser, karaktärernas kostym eller ansiktets mimik? Hur påverkade föreställningens uppbyggnad er upplevelse av humor och komik? Vilken inverkan hade språket? Var texten rolig, och i så fall när och varför? Gör en stor tankekarta över era reflektioner!

Samlas i helklass och sammanfatta era funderingar för varandra.

TEMA: VERSIONER OCH NYTOLKNINGAR

STUDERA: EN BEARBETNING AV EN BEARBETNING

ASKUNGEN ÄR EN gammal folksaga. Som alla folksagor är dess ursprung okänt och berättelsen finns i flera versioner. Dessutom har berättelsen bearbetats till flera olika konstformer – allt från tecknad film till opera och balett. Unga Operans uppsättning är dessutom en adaptation och fri bearbetning av Rossinis opera med samma namn.

Dela in klassen i mindre grupper och be grupperna fundera en stund över vilka versioner av Askungen de känner till samt vad som kännetecknar dessa versioner. Ni kan också läsa på om Rossinis originalopera. Anteckna stödord!

Grupperna ska nu göra en mindre adaptionstudie genom att studera och analysera Unga Operans uppsättning i relation till de andra versionerna av Askungen som gruppen känner till. Ni kan också välja att göra detta moment tillsammans i helklass.

Exempel på frågor att utgå från i undersökningen: På vilka sätt är de olika versionerna lika och hur skiljer de sig åt? Hur gestaltas exempelvis den värld berättelsen utspelar sig i och hur porträtteras karaktärerna, deras tankar, känslor och beteenden? Vilka teman är centrala i de olika versionerna och hur påverkar det gestaltningen? Hur skulle ni beskriva publiktilltalet, språket och tonen?

Avsluta med att tillsammans reflektera över på vilka sätt föreställningen leker med originaltemat i Askungen. Finns det till exempel saker eller händelser som fungerar som blinkningar till andra versioner?

SKRIVA: ETT SLUT MED EN TWIST

DRAMATIKERN MAGNUS LINDMAN som har skrivit det nya librettot till föreställningen har ändrat slutet och lagt till en feministisk twist: Ask vill inte vara tyst och hon har inget intresse i att bli ihop med Pim. Hon ville bara se om hon kunde, och dumpar honom på direkten. Alla blir chockade.

Be varje elev tänka på en känd berättelse, till exempel en klassisk saga eller romantisk film, som innehåller ett så kallat lyckligt slut. Om eleverna inte kommer på någon berättelse kan de utgå från valfri version av *Askungen*.

Eleverna ska nu individuellt skriva ett nytt slut med någon form av twist. Uppmuntra dem att fundera över vilka normer som kommer till uttryck i den valda berättelsen med tanke på exempelvis kön, ålder, klass eller idéer om vad lycka är. Hur kan man twista till dessa normer?

Själva formen för skrivandet är fri; det kan vara som en dialog, en monolog eller en löpande, skönlitterär text.

När alla är klara med sina nya slut kan ni runda av med att låta de som vill antingen läsa upp sitt nya slut eller dela med sig av sina tankar kring val av berättelse, slut och twist.

LYSSNA: MUSIKALISKA TOLKNINGAR AV ASKUNGEN

ROSSINIS ASKUNGEN ÄR inte den enda musikaliska tolkningen av den kända berättelsen – det finns flera olika versioner, med musik som låter på flera olika sätt. Musik talar till fantasin och väcker känslor. Man skulle kunna säga att musiken är som ett eget språk. Vad den berättar beror därmed inte bara på hur den låter, utan såklart också på vem som lyssnar.

Be klassen sätt sig bekvämt. Ni kan också lägga er på golvet. Blunda!

Spela upp ett stycke i taget och uppmuntra klassen att slappna av och lyssna. När stycket är klart: be eleverna skriva ner några stödord som beskriver deras upplevelse av musiken. Frågor att utgå ifrån: Hur skulle ni beskriva musiken; är den t.ex. lugn, dramatisk eller sorgsen? Vilka instrument eller röster hör ni, och hur låter de? Hur är tempot? Finns det några melodislingor som återkommer? Vilka känslor väcker musiken? Får musiken er att tänka på något speciellt; en särskild plats, händelse eller person t.ex.? Spela upp nästa musikstycke och upprepa övningen.

Efter ni har lyssnat på tredje stycket och antecknat: samtala i helklass om musiken och era upplevelser. Jämför gärna de tre olika tolkningarna: på vilka sätt är musikstyckena lika och olika?

MUSIK:

La Cenerentola, Act I: Duet. No, no, no non vi'è (ur ROSSINIS ASKUNGEN):

<https://open.spotify.com/track/647fyVWPNBCEWV2dCF-bEyp?si=0ecf04acc290424f>

Cinderella-Suite Nr. 1, Op. 107: IV: Fairy Godmother and Fairy Winter (ur Prokofievs ballet *Askungen*):

<https://open.spotify.com/track/3sIFkR2uS8Rc8mOb-S8216y?si=5b891201eac54812>

So this is love (ur Walt Disneys film *Askungen*):

<https://open.spotify.com/track/1EwRMgWXS9U8Oet-39tIYwY?si=1da6273c2e9b4115>

TIPS & LÄNKAR

Det magiska huset – en webbserie från Unga Operan:

<https://www.operan.se/barn-och-unga/webbserien-det-magiska-huset>

Kungliga Operans Spotify-profil med ett flertal spellistor:

<https://open.spotify.com/user/kungligaoperan?si=1f39fd38ead64fa3>

Vill du veta ännu mer inför ditt besök?

Läs *Med spetsade oron, vår handledning om att ta del av*

opera och balett, barn och vuxna tillsammans:

https://www.operan.se/media/v03jhq1/med_spetsade_o-ron.pdf

Bli skolombud och kontaktperson mellan din skola och

Kungliga Operans barn- och ungdomsverksamhet:

<https://www.operan.se/skola/bli-skolombud>

ASKUNGEN

MEDVERKANDE

ASK *Josefine Andersson*

CLO *Johan Forsberg*

TIS *Fabio Liberti*

PIM *Theodor Uggla*

DAN *David Risberg*

FEN *Lilja Fredriksson*

MUSIK *Gioacchino Rossini*

ARRANGEMANG *Henrik Schaefer*

TEXT *Magnus Lindman*

DIRIGENT *Mattias Böhm*

REGI & KOREOGRAFI *Örjan Andersson*

SCENOGRAFI & LJUS *Chrisander Brun*

KOSTYM *Josefin Lindskog*